

Gázfelhasználás és munkavédelem

A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének országos műszaki választmánya két aktuális témát járt körül legutóbbi ülésén. Tájékoztató hangzott el a 11/2016. (XI. 14.) MEKH-rendelet alkalmazásáról a 2018-2019. gázévre vonatkozóan: Farkas Zoltánné, a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal Földgáz-felügyeleti és Árszabályozási Főosztályának vezetője mutatta be a rendelet várható módosításával létrejövő feltételeket. A második előadást, „Biztonságos munkavégzés a mezőgazdaságban” címmel Sima Ferenc, a Nemzetgazdasági Minisztérium Munkavédelmi Főosztályának osztályvezetője tartotta. Mindkét előadás konzultációval ért véget.

Máhr András, a MOSZ főtítkárhelyettese elmondta, a szövetség tagjainak az elmúlt időszakban számos kihívással kellett szembesülnie, és különösen a gázszabályozás változása érinti „zsebbevágóan” a tagságot. A gázszabályozás módosítása alapvetően arról szól, hogy régóta, különböző formában és a jogi környezet változásai közepette is élt egy olyan lehetőség, amely „kedvezményt” adott a mezőgazdaság érintett szereplőinek. Ennek keretében a nem téli kapacitású gázlekötés esetén kapott kedvezményt a fogyasztó. Ez leginkább a gabonaszárítót működtető gazdákat érinti, mivel idehaza a kukoricát szárítani kell, aminek a költsége befolyásolja a kukorica árát.

Máhr András szerint az új rendszer számos problémát felvet, legalábbis ellentmondásos. Egyrészt a kapacitáslekötés korábban azt a célt szolgálta, hogy akik télen nem használták a gázt, azok csak az előre lekött mennyiségű gázt vegyék igénybe. Ezt azzal indokolták, hogy az ország gázhasználatát tervezhetővé kell tenni. Ennek meg is volt a hatása, hiszen a korábbi 14 milliárdról mára 9 milliárd köbméterre csökkent a magyar gázfogyasztás. Visszatérve a mezőgazdasági gázfogyasztáshoz, a jelenlegi rendszerben a téli fogyasztási időszak az adott naptári év október 1-jétől a következő naptári év március 31-éig terjed.

A főtítkárhelyettes szerint a rendelet módosítása növeli az

árakat a jelenlegi rendszerhez képest, különösen a november és december hónapokra vetítve, mert a rendelettervezet szerinti napdíjak jóval magasabbak az eddigieknél. Ez azért probléma, mert a mezőgazdaság – köztudottan – erősen kitett az időjárás szeszélyeinek, és a klímaváltozás miatt már nincsen a korábbi évtizedekhez hasonló „normális”, kiszámítható év. Ennek következtében előállhat olyan helyzet, hogy novemberben és decemberben is szárítani kell a kukoricát, mert az időjárás úgy alakul, hogy a gazdák nem tudják korábban elvégezni a betakarítást. A téli gázfelhasználásnak viszont komoly következményei voltak-lesznek, mert az előre nem lekött, télen felhasznált gáz után büntetést kell fizetni. Volt olyan eset, hogy 2 millió forint értékű gáz felhasználásáért 6 millió forint bírságot szabtak ki, ugyanis a szolgáltató figyelmen kívül hagyta a szélsőséges időjárási körülményeket. Egyébként amióta a szolgáltatás egy része állami tulajdonba került, azóta a bírsággal való fenyegetettség mértéke meghatározódott, mondta el a főtítkárhelyettes, aki annyit kért, hogy a szolgáltatók az objektív körülményeket is vegyék figyelembe.

Máhr András úgy gondolja, egyelőre korai volna arról beszélni, hogy az új tarifák mennyivel drágítják meg a gázfelhasználást, előbb látni kell a jogszabályt. Azt azonban már most előrevetíthetik, hogy a szárító üzemek költségei növekednek majd.

A nem téli időszakra vonatkozó kedvezmények kivezetése hosszabb távon szintén költségnövekedést okoz a mezőgazdasági termelőknek. A felhasználóknak ugyanis ki kell alakítaniuk az új rendszerhez való alkalmazkodás módját, és pontosan ki kell számolniuk, hogy mikor mennyi gázt igé-

nyeljenek. A gáz drágulásának olyan következménye is lesz, hogy ahol szolgáltatás jelleggel történik a szárítás, ott bizony több lesz a költség, és feszültségek is keletkeznek. Nyilvánvaló, hogy a szárító tulajdonosa először a saját terményét szárítja meg, és azután végzi el a bérmunkát. Így viszont a magasabb díjszabású időszakba csúszik a munka. Emiatt magasabb költségekre lehet számítani. Máhr András úgy ítéli meg, hogy túl rövid idő áll a felhasználók rendelkezésére ahhoz, hogy az új rendszerhez igazodni tudjanak.

Sima Ferenc részletesen ismertette a munkaadók lehetőségeit, hogy mi mindent tehetnek a balesetek megelőzése érdekében. Fontosnak nevezte a munkáltatók és munkavállalók ismereteinek bővítését, a munkáltatók és munkavállalók felelősségtudatának erősítését, a megelőzésben érintett szakemberek minél szélesebb körének bevonását, a hatósági jelenlét erősítését, valamint a szankcionálást. A munkáltatók munkavédelmi kötelezettségei közé tartozik a veszélyek elleni védekezés módjának meghatározása és tevékenységük munkavédelmi szabályoknak megfelelő végzése. A munkavállalókat el kell látni a szükséges utasításokkal és a megfelelő tájékoztatással a munkavégzést megelőzően, és rendszeresen meg kell győződni róla, hogy a munkakörül-

A jogszabály az uniós jogharmonizáció miatt többször módosult, legutóbb három évvel ezelőtt, de sikerült fenntartani a nem téli kapacitásra vonatkozó könnyítést. A rendelet módosítása azonban ismét napirendre került, és a MEKH már bemutatta változtatási javaslatát. A jogszabály várhatóan június 2-án lát napvilágot és október 1-jén lép hatályba. Ugyanakkor a bejelentkezési határidőt április 30-áról július 1-jére módosítják, így a felhasználóknak 1 hónapja lesz a változásokhoz való alkalmazkodásra. A MOSZ elküldte a jogszabály változásaira vonatkozó észrevételeit. A MEKH azt tervezi, hogy középtávon szeretné kivezetni a nem téli fogyasztási időszakra vonatkozó kapacitásterméket, és a felhasználókat rövid távú kapacitástermékek használatára kívánja áttéríteni. A 2018-2019-es gázév (a gázév október 1-jétől a következő év szeptember 30-áig tart) során a MEKH továbbra is fenntartja a nem téli fogyasztási időszakra vonatkozó kapacitásterméket, mégpedig három időszakra osztva.

Sima Ferenc osztályvezető elmondta, hogy a mezőgazdasági tevékenység valóban sok veszéllyel jár. A szektor sajátosságai miatt – mint például a szabadban, melegházakban, veszélyes gépekkel, állatokkal, elszigetelt munkahelyen, veszélyes vegyi anyagokkal végzett munka – magas azoknak a veszélyforrásoknak a száma, amelyeknek a munkavállalók ki vannak téve. A dolgozók a szabadban közvetlenül lehetnek kitéve az időjárás káros hatásainak, s tény, hogy a szélsőséges időjárás hatásaival összefüggő munkabalesetek, foglalkozási megbetegedések (hőártalmak, pl. napszúrás, hőséguta, hőkimerülés) száma növekszik. A klímaváltozással összefüggésben a zoonózisok (állatról emberre terjedő fertőző megbetegedések) veszélye is növekedhet.

Gyakran használnak egészségre ártalmas veszélyes vegyi anyagokat és veszélyes gépeket is alkalmaznak. A nehéz fizikai munkából eredő megterhelések gyakoribbak. Gyakran mozgatnak, szállítanak terményeket nagy tömegben. A hosszú napi munkaidő, az idey munkák, a családtól távol végzett munka pszicho-szociális kockázatokat, illetve fokozott pszichés megterhelést jelenthet. Egyes foglalkozási megbetegedések gyakrabban fordulnak elő, mint más szektorokban. Túlnyomórészt a családi munkavégzés, és az önfoglalkoztatás jellemzi az ágazatot. Viszonylag magas a szakképzetlen munkaerő aránya, s a munkavállalók jelentős hányadát foglalkoztatják ideiglenes szerződéssel.

mények megfelelnek-e a követelményeknek, továbbá hogy a munkavállalók ismerik és megtartják a rájuk vonatkozó rendelkezéseket. A munkaadók feladata az is, hogy a munkavédelmi képviselő kiválasztásának feltételeit megteremtésük, és gondoskodniuk kell arról is, hogy a dolgozók vagy képviselőik részt vehessenek a munkavédelmi intézkedések megvitatásában.

Máhr András szerint ennek az előadásnak az volt az egyik figyelemreméltó pontja, hogy az osztályvezető kiemelte a munkavédelem szakmai irányítója, a Nemzetgazdasági Minisztérium Munkavédelmi Főosztálya által „Fókuszban a mezőgazdaság – első a munkavégzés biztonsága” címmel indított kampányt, amihez a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara is csatlakozott.

A kampány tavaly kezdődött, és két évig tart. Célja, hogy felhívja a figyelmet a mezőgazdaságra mint munkavédelmi szempontból veszélyes ágazatra, és növelje az agrárszektor munkáltatói, munkavállalói és szakemberei erre vonatkozó ismereteit.

A kampány anyaga és a vele kapcsolatos hírek a <http://www.ommf.gov.hu/> Általános információk menüjében található, a <http://www.ommf.gov.hu/>

[index.html?akt_menu=559](http://www.ommf.gov.hu/index.html?akt_menu=559) URL-en. A kampány keretében végzett felvilágosító tevékenységet eredményesnek tartják: az NGM 2017-es adatai szerint 837-ről 654-re csökkent a munkabalesetek száma az agrárágazatban, és ezek közül hattal kevesebb – azaz 12 – volt halálos kimenetelű, mint 2016-ban. Tehát arányaiban nézve 1 év alatt több mint 22 százalékkal csökkent a munkahelyi balesetek száma az ágazatban, és 33 százalékkal kevesebb végzetes kimenetelű munkabaleset történt.

Az országos munkavédelmi ellenőrzések tapasztalatai

A munkavédelmi hatósági ellenőrzések 15 459 munkáltatóra terjedtek ki 2016-ban, közülük 725 (5%) volt mezőgazdasági munkáltató. A 2016-os ellenőrzések során 281 486 munkavállaló munkavégzésének körülményeit vizsgálták, közülük 8681 (3%) fő dolgozott a mezőgazdaságban. A 2016-ban ellenőrzött munkavállalók 79,1 százalékánál tapasztaltak szabálytalanságokat, a mezőgazdaságban ez az arány 77 százalék volt.

A 2017-es év mezőgazdaságra vonatkozó adatai hasonlóan alakultak. Az ellenőrzések során 269 103 munkavállaló munkavégzési körülményeit vizsgálták, ami a mezőgazdaság területén 7470 (2,8%) főt jelentett. Tavaly az ellenőrzött munkavállalók 64,2 százalékánál tapasztaltak szabálytalanságokat, a mezőgazdaságban ez az arány 72,1 százalék volt.

A szabálytalan körülmények között foglalkoztatott munkavállalók 28,7 százaléka volt érintett súlyos szabálytalanságban 2016-ban, míg a mezőgazdaságban 43,8 százalék volt az arányuk!

A súlyos szabálytalanságban érintett munkavállalók aránya majdnem a duplája volt az országosnak. A 2017-ben szabálytalan körülmények között foglalkoztatott munkavállalók 29,1 százaléka volt érintett súlyos szabálytalanságban, miközben a mezőgazdaságban 27,4 százalék volt az arányuk!

A mezőgazdasági tevékenységek célvizsgálata idén is folytatódik, amitől a baleseti adatok további javulását remélik. A kampányhoz kapcsolódóan a járási hivatalok munkavédelmi hatóságai 2018. második és harmadik negyedévében a mezőgazdasági tevékenység országos célvizsgálatát végzik.

Máhr András az elhangzottakkal kapcsolatban azt hangsúlyozta, hogy a mezőgazdaság sokszereplős ágazat, amelyben az őstermelőktől a családi gazdaságokon keresztül a középvállalkozásokig terjed a foglalkoztatók palettája. Az ágazatban vannak komolyabb munkáltatók: működnek 20–30, azután 100–200, sőt még több embert foglalkoztató cégek, és vannak kisebb vállalkozások, amelyek 1–9 főt foglalkoztatnak, és olyanok is, ahol nincs állandó foglalkoztatott, viszont nagy az idey munkások száma, valamint olyanok is, amelyekben a tulajdonos saját maga végzi a munkát. Érdekes módon az ellenőrzések zömét vállalkozásoknál végzik. Ez érthető, mert ezek a cégek számonkérhetők, bejelentve, legálisan foglalkoztatnak. Ezzel nincs semmi probléma, hangsúlyozta a főtítkárhelyettes. De ennek fényében érdekes volt a Sima Ferenc által bemutatott sta-

Tájékoztató és tanácsadás kapható a munkavégzés helyszíne szerint illetékes fővárosi vagy megyei kormányhivatal munkavédelmi hatósági hatáskörben eljáró járási hivatalánál. Ezek elérhetősége a www.ommf.gov.hu honlap első bal oldali menüpontjában, az „Elérhetőségek” alatti „Munkavédelmi felügyelőségek” alpontban található. Tanácsadást munkahelyi biztonság, munkahelyi egészség témakörben lehet igényelni, akár levélben vagy e-mailben (munkavedelem.info@ngm.gov.hu), vagy ügyfélfogadási időben személyesen és telefonon. A Nemzetgazdasági Minisztérium Munkavédelmi Főosztályának, illetve a Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat ingyenesen hívható zöld száma: +36 80/204 292 (H-Cs: 8.30–16.00, P: 8.30–13.30).

tisztika, ugyanis a súlyosabb balesetek többsége nem az ellenőrzötteknél következett be. Máhr András szerint ez nem meglepő.

A választmány üdvözölte a minisztérium erőfeszítéseit, ugyanakkor elhangzott, hogy jó lenne, ha az ellenőrzések a többi cégre vagy vállalkozásra is kiterjednének. A munkavédelmi ellenőrzések csak a foglalkoztatottakra vonatkozik, így a minisztériumnak nincs joga a „nem szervezeten” végzett munka ellenőrzésére. A hatóság nem ellenőrizheti azokat, akik saját maguk végeznek munkát, és nem kérdezhetik meg a munkát végzőt, hogy tisztában van-e a veszélyekkel. A főtítkárhelyettes ennek apropóján feltette a kérdést, hogy vajon nem ugyanolyan veszélyes-e az, amikor valaki nem munkavállalóként vezeti a saját a traktorát? Neki nem a munkavállalókkal azonos munkavédelmi követelményeknek kellene-e megfelelnie? Ebből adódik a kérdés: nem kellene ezen a területen is tenni valamit, és legalább információs segítséget adni? És nem kellene-e a köztisztviselőknek is segítenie ebben a munkában?

H. GY.